

A füzet külön tartalomjegyzéket is közöl, amely bővebb, mint a közreadott anyag. Ezek, a tartalomjegyzékbe felvett, de a vállalatnak meg nem küldött ujitások megrendelhetők a Hálózati Alközponttól.

Az új kiadvánnyal a KGM Hálózati Alközpont ismét egy lépést tett az egységes műszaki-tájékoztató szolgálat megteremtése érdekében.

Parányi Györgyné

+ + +

CIPÓIPARI DOKUMENTÁCIÓ MAGYARORSZÁGON

002:685.31 /439/

Magyarországon az OMK elődjének, a volt Műszaki Dokumentációs Központnak, 1951-ben történt átszervezése után indult meg a valóban szervezett és rendszeres dokumentációs munka. Azóta a legtöbb iparral, iparfejlesztéssel foglalkozó szerv felismerte, hogy a műszaki irodalom felől való tájékozódás a legnagyobb mértékben szükséges, és hogy az ezt a célt szolgáló műszaki dokumentációs tevékenység tudományos munkájával hatékony segítséget nyújt az egyes iparágak műszaki színvonalának emeléséhez, korszerűsítéséhez, vagy éppen új műszaki utak alapjainak le rakásához.

Napjainkban, az Országos Műszaki Könyvtár központi dokumentációs tevékenységén kívül több iparági tudományos intézetben is folytatnak műszaki dokumentációs tevékenységet. Figyelik a vonatkozó iparág magyar nyelvű és külföldi szakirodalmát, rendszeresen megjelenő kiadványaikban tájékoztatják az iparágak szakembereit az iparágra vonatkozó, legújabbban megjelent gyakorlati vagy elméleti vonatkozású szakirodalmi munkákról.

A vas- és fémiparban, az építő-, textil- és ruházati iparban ez a tájékoztatás eléggé fejlett, nem beszélve a nyomdaipar gondos szerkesztésben megjelenő tájékoztatóiról.

Ezek az iparágak a multban a szervezettebbek közé tartoztak /üzemszervezés, rajzok stb./, akadtak jól képzett, műszaki-elméleti tudású, nyelveket és a műszaki irodalmat jól ismerő szakemberek, úgy hogy csak a lehetőség kellett ahhoz - ami most, a szocialista állami támogatás és irányítás alatt megvan -, hogy a műszaki irodalomról való folyamatos tájékoztató tevékenység meginduljon.

+ + +

A magyarországi cipőiparnak - bár multja századokra nyúlik vissza - régebben alig volt magyar nyelvű szakirodalma, még kevésbé műszaki dokumentációja. Ennek egyik oka a cipőipar multbeli sajátos kézműipari jellegében leli magyarázatát. A másik és főbb oka pedig abban rejlett, hogy az első világháború alatt és után megindult mechanikai cipőgyártás során az igények a szakmai irodalomra jelentkeztek ugyan, sőt nem is kis mértékben lett volna rá szüksége a gépesítés szakaszába lépő iparág szakembereinek, de az egyes üzemek féltve őrizték a valahonnan /leginkább a gépeket szállító külföldi vállalatoktól/ szerzett ismereteiket és tapasztalataikat, és ezek közzétételére nem is gondoltak.

A műhelytitkok időszaka volt ez, sokáig. A gyéren beérkező külföldi szakkönyvek vagy folyóiratok nem váltak közkinccsé, hanem gondosan elzárva heverték valamelyik szekrényben, nehogy a konkurrencia kezébe kerüljenek.

Hozzá kell venni ezekhez még azt is, hogy a gépesítés elméletét és gyakorlatát tulnyomórészt külföldi szakemberek dolgozták ki, és azok, a fejlődésnek kezdő szakaszában már csak a további szakértői közreműködés, alkatrészt utánpótlás stb. biztosítása végett is, igyekeztek megőrizni nélkülözhetetlenségüket, és csak annyit közöltek, amennyi a gépek kezeléséhez a legszükségesebb volt.

Időnként ugyan egy-egy kereskedő vagy gyárt tulajdonos külföldre utazott, de tapasztalata általában "titok" maradt.

Általános műszaki fejlettségét illetően a cipőipar egyike volt a legelzárkózottabb, legelmaradottabb iparnak. Minden más iparágban sokkal több felsőfoku műszaki képzettségű szakember volt, mint a cipőiparban. A tulajdonos, néhány művezető, betanított munkások sora, kapcsolat a gépeket szállító külföldi vállalatokkal: ez volt a cipőipar műszaki összetétele. Többre nem is volt szükség.

Még a felszabadulás utáni első években is nehéz volt ennek a szemléletnek tarthatatlanságát elismertetni.

Milyen lehetett hát a felszabadulás előtti időkben a cipőipari szakirodalom és dokumentáció? Mai értelemben vett szakirodalom, ill. dokumentáció - rendszeres tájékoztatás a megjelenő szakirodalmi közleményekről - egyáltalán nem volt. Szakmai érdekképviseleti lapok voltak, amelyek a gyárosok és kereskedők érdekeit védték, tőzsde-árfolyamokat hoztak, kényszeregyezségekről, részvénytársasági közgyűlésekről adtak hírt, de műszaki, technológiai kérdéseket - egy-két gyenge kísérletől eltekintve - nem közöltek. A szakszervezeti lapok pedig a cipőipari dolgozók filléres bérkiegészítéseiről vitak elkeseredett harcokat, mint pl. a "Bőripari Munkás" a két világháború közti időszakban.

A "Magyar Bőripar" c. lapot 1893-ban alapították, 1938-ban megszűnt. Cikkei még magyar és német nyelven közöltek, a bőrgyárosok és bőrkereskedők ipari és kereskedelmi politikai hetilapja volt.

Századunk elején, 1901-ben jelent meg a "Bőripari Szemle", a timár-, bőráru-, cipő- és keztyűipar lapja. Ez a huszas évek vége felé szűnt meg. Ennek melléklete volt a "Bőртеchnika" c. műszaki és tudományos

folyóirat, amelyben már technológiai leírások és szakmai fejtegetések is voltak. A lapban egyébként "LEDER RUNDSCHAU" címen német nyelvű melléklet is volt; a magyar cikkeket német nyelven részben teljes egészükben, részben kivonatossan közölték.

A "Cipőszemlé"-t 1920-ban alapították, és 1938-ban megszűnt. "A cipőgyártó" /1920-1938/, "A cipő" /a Cipőkereskedők Országos Egyesületének lapja /1929-1938/ lapok rövid élet után el is tűntek, műszaki jelentőségük ugyszólván semmi sem volt.

A felszabadulás után, 1950-ben indult meg a Bőripari Tudományos Egyesület lapja, a BŐR ÉS CIPŐTECHNIKA, amely a képviselt szakmai területeken dolgozó mérnökök, technikusok gyakorlati és elméleti szakemberek tollából közöl megjelenésétől fogva színvonalas cikkeket. Rendeltetésénél fogva azonban ez a folyóirat is megoszlik a bőr-, cipő- és rokonszakmák között, a cipőiparral csak egy-egy, bár kimerítő, értékes és érdekes cikke foglalkozik.

A cipőipar teljes egészét átfogó műszaki irodalmat napjainkban a "CIPŐIPARI DOKUMENTÁCIÓ" címen megjelenő kiadvány ismerteti a Könnyűipari Minisztérium Cipőipari Igazgatóságának szerkesztésében. A "Cipőipari Dokumentáció" mint műszaki lapszemle, elsősorban a külföldi szakirodalomról nyújt átfogó képet a magyar cipőipari szakembereknek, a forrás megnevezésével. Emellett eredeti cikkeket is közöl magyar szakíróktól. Célja: átfogó képet adni a nemzetközi cipőipari szakirodalomról, lehetőleg olyan módon válogatva, hogy a magyar cipőipar időszerű szakmai kérdéseivel kapcsolatos külföldi tapasztalatokat, kutatási eredményeket, irányvonalakat ismertesse elsősorban.

A külföldi szakirodalmi cikkeket nem kivonat /referátum/ alakban, hanem a tömörített fordításnál valamivel bővebb alakban teszi közzé, éppen csak azokat a részeket hagyva el, amelyek szakmailag valóban feleslegesek. Ilyen módon bőséges tájékoztatást ad az egyes gyártási eljárásokról, gyártó műhelyek szervezéséről, gyártás-előkészítéséről, gyártási segédanyagokról, kellékekről, a felvevő piac - a cipőipar e fontos tényezőjének - hullámszásáról, várható alakulásáról; a cipőiparba bevezetett vagy bevezetés alatt álló műanyagok kísérleti eredményeiről, vagy éppen tartós használat utáni eredményeiről.

Egyszóval, olyan lapot ad a cipőipari szakemberek kezébe, amelyből valóban tájékozódást nyernek a cipőipar szakmai eredményeiről. Esetenként egy-egy szám témadokumentáció szerint foglal össze egy kérdést. Ilyen volt például az 1959. novemberben megjelent szám, amely a munkavédelmi lábbelik szakirodalmát gyűjtötte össze, nagy szakszerűséggel csoportosítva mindazt, ami ezzel kapcsolatban a külföldi irodalomban az utóbbi időben megjelent. Az egyes iparágakban használt munkavédelmi lábbeliket, az azokkal elért eredményeket, a vonatkozó szabványokat, előírásokat, gyártási eljárásokat, bevezetési kötelezettségeket, a biztosító intézetek ezzel kapcsolatos szerepét stb.

A "Cipőipari Dokumentáció" 1957 júniusában indult, és azóta egyenletesen fejlődik. Megjelenésekor évi 6, 48 oldalas számot terveztek. A jól sikerült kezdés után, 1959-ben már évi 9 száma jelent meg

70-80 oldallal. Jelenleg évi 12 szám megjelenését tervezik. A kiadványt Rotaprint eljárással sokszorosítják, az egyes cikkekhez szükséges ábrákat is közlik.

A kiadványt a Cipőtervező Vállalaton belül levő szerkesztőség szerkeszti Várnai Imre felelős szerkesztő irányításával.

A Cipőtervező Vállalathoz 45 különféle szakirodalmi folyóirat jár, ebből 13 magyar nyelvű. Ezekon kívül 21 cipőipari szak- és divatlap, ami a cipőgyártáshoz hozzátartozik. A szaklapokból előzetes átolvasás alapján kijelölik a fordításra érdemes cikkeket, amelyeket az Országos Műszaki Könyvtár fordít le. A lefordított anyagot szakmai alcsoportokra bontva előválogatják, és az így előválogatott anyagot terjesztik a szerkesztőbizottság elé. A szerkesztőbizottság tagjai döntenek a közléseendő cikkek felett. A cikkek a forrás /folyóirat, kötettség/ megjelölésével kerülnek közlésre, egyéb jelzetet, pl. sorszámozás, egyetemes tizedes osztályozási jelzet, nem alkalmaznak, bár ez a dokumentációt további felhasználás szempontjából értékesebbé tenné. A lap nemcsak műszaki, hanem ipartörténeti, viselettörténeti tanulmányokat is ismertet, nemkülönben tanulmányutakról szóló beszámolókat rendszerint magyar szakemberek tollából. A lefordított anyag általában jóval több, mint ami napvilágot lát. 1959-ben a 2500 nagy szabvány gépelt oldal fordításnak csak egy része jelent meg a "Cipőipari Dokumentáció"-ban. A meg nem jelent cikkek jegyzékét közlésezzük, hogy azokra ilyen módon hívják fel a figyelmet. A szakmai jellegű műszaki cikkek mellett az utóbbi időben színes divatrajzokat is közölnek függelékben, a források megjelölésével, ezzel teljesebbé téve a cipőipari szakemberek részére a dokumentációt. A lap jelenleg 400 példányban jelenik meg, hasznos anyagot találva mind az iparirányító szervek, mind a gyártó vállalatok, a kutató- és tervező intézetek, valamint a szövetkezetek szakembereinek. A lap összeállítását olyan színvonalon végzik, hogy abban ne csak a legmagasabb szintű vezetők, hanem a középkáderek is találjanak felhasználásra alkalmas anyagot. Ha ezt a célt összevetjük a cipőipar szocialista fejlődésével és az azzal járó szakmai igényekkel, akkor mérhetjük fel igazán a "Cipőipari Dokumentáció" jelentőségét.

További tervek:

A "Cipőipari Dokumentáció" szerkesztői és szerkesztőbizottsága nemcsak a bel- és külföldi szakirodalom ismertetését tűzték ki feladatuk, hanem tágabb értelemben vett dokumentációt is. Így pl. tervbe vették egy kiadvány közrebocsátását a cipőiparban bevezetett újításokról. Mintegy 50 bevált újítást fognak ismertetni, amelyek egy része gyártmányokra, másrésze műveletekre vagy gépekre vonatkozik. Ezzel az újító mozgalmat kívánják támogatni.

Arra a kérdésre, hogyan segítette elő a dokumentációs lap az újítókat, akár a gondolat felvetésével, akár pedig a kivitelezéshez alkalmas fogások ismertetésével, nehéz válaszolni. Valójában minden újító úgy véli, hogy amit kidolgozott, az teljes egészében saját szellemi terméke, és nem szívesen veszik, ha vitatják, honnan vette a gondolatot. Ezért a dokumentációs tevékenység értékét számokkal nagyon bajos kifejezni. Lényeg azonban, hogy a műszaki irodalom hazánkban egy igen érté-

kes kiadvánnyal gazdagodott, mégpedig olyan területen, amely e tekintetben egyike volt a legelmaradottabbnak.

Korbuly Sándor

+ + +

MŰSZAKI KÖNYVANKÉTOK AZ EGYESÜLT IZZÓBAN

62:021.4

AZ EGYESÜLT IZZÓ MŰSZAKI KÖNYVTÁRA az "Eredményesebb műszaki dokumentációért" indított munkaverseny keretén belül egyik feladatának - egy újabb, a gyárban eddig még nem alkalmazott módszert - műszaki könyvankétok rendezését tűzte ki.

A műszaki könyvankétok formáját és módját, azok megindítása előtt, a vezető műszakiakkal történt közös tanácskozás alapján alakítottuk ki. El ké p z e l é s ű n k a k ö v e t k e z ő v o l t:

1. A könyvankétok szervezésével felhívjuk műszaki és fizikai dolgozóink figyelmét arra, hogy egy-egy gyártási témával kapcsolatban milyen sokrétű /összefoglaló és egyes részkérdéseket kimerítően tárgyaló/ szakirodalom található Műszaki Könyvtárunkban.

2. Tudatosítjuk, hogy a technika mai gyors fejlődése mellett a szakirodalom olvasása, tanulmányozása elengedhetetlenül szükséges.

3. Utalunk ennek fontosságára a műszaki fejlesztés szempontjából.

4. Az idegen nyelveket nem ismerő dolgozók számára az ankétokon lehetőséget biztosítunk arra, hogy szakmájuk nemzetközi műszaki irodalmáról áttekintést nyerjenek, tájékoztatást kapjanak a szakterület műszaki világszínvonalának helyzetéről.

5. Az egyes könyvankétokon egy-egy gyárunkban fontos kulcskérdéseket tárgyaló összefoglaló könyvet és az ehhez kapcsolódó folyóiratot ismertetjük. Erre a célra olyan szakelőadókat kértünk fel, akik mind az irodalom, mind az üzemi gyakorlat szempontjából az érintett szakterületet átfogóan ismerik, és akik a hallgatóság figyelmét a hazai műszaki fejlesztés főkérdéseire irányítják.

6. A könyvankétok az általános műszaki ismeretek bővítését is szolgálják, mivel azokon a más szakterületeken dolgozó munkatársak is résztvehetnek, és ott az előadott témakörrel - szinte fáradság nélkül - áttekintést nyerhetnek.